

G. Vitols

Inženierzinātņu un informācijas
tehnoloģiju fakultāte
deķāns G. Vitols

APSTIPRINU

Mehānikas un dizaina institūta direktore
.....*Natalja Vronska*..... Natalja Vronska
2024. gada 18. janvārī.

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA DARBAM MEHĀNIKAS UN DIZAINA INSTITŪTA ŠUŠANAS DARBNĪCĀ

1. DARBAM AR ELEKTRISKO ŠUJMAŠĪNU

Vispārīgās prasības

1. Ar elektrisko šujmašīnu drīkst strādāt persona, kurai ir veikta ievadapmācība, apmācība elektrodrošībā un ugunsdrošībā.
2. Neuzsākt vai pārtraukt darbu un ziņot pasniedzējam, ja:
  - darba apstākļi, elektroiekārtas rada draudus personiskajai vai apkārtējo cilvēku veselībai un dzīvībai;
  - elektriskā šujmašīna ir bojāta;
  - nav izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi;
  - nav veikta apmācība par jauno darba aprīkojumu;
  - ir pamanīta dzirksteļošana, dūmi vai liesma, deguma smaka, slēdžu uzkaršana u.c.;
  - ir nepietiekams darba vietas apgaismojums;
  - ir slikta pašsajūta, nogurums.
3. Ugunsdrošības un sprādziendrošības prasības: darba vietā aizliegts rīkoties ar atklātu liesmu, dedzināt sveces un smēķēt.
4. Elektrodrošības prasības:
  - šujmašīnu lietot saskaņā ar instrukciju;
  - ievērot brīdinājuma uzrakstus un zīmes.
5. Aizliegts uzsākt darbu alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotoksisko vai citu apreibinošo vielu iespaidā.
6. Darbā ar elektrisko šujmašīnu iespējami šādi darba vides riska faktori:
  - elektriskās strāvas iedarbība (elektriskā šujmašīna ir pieslēgta 220 V maiņstrāvas elektrotīklam);
  - elektriskās šujmašīnas bojājumi;
  - nepietiekams darba vietas apgaismojums (minimālais apgaismojuma līmenis virs darba zonas ir 750 lx);
  - kustīgas elektriskās šujmašīnas detaļas (adatas);
  - auduma putekļi;
  - troksnis, ko rada elektriskā šujmašīna;
  - traumas (roku pirkstu traumas).
7. Strādājot ar elektrisko šujmašīnu, lietot šādus darba devēja piešķirtos individuālos aizsardzības līdzekļus - uzpirksteņus.

Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

1. Pārliecināties, vai ir nepieciešamie individuālie aizsardzības līdzekļi.
2. Apskatīt un sakārtot darba vietu, nolikt vietās visu, kas nebūs nepieciešams darbā.
3. Ieslēgt vispārejo un vietējo apgaismojumu.
4. Pārbaudīt:
  - vai iekārtas, instrumenti un palīgierīces ir darba kārtībā, bez bojājumiem;
  - elektriskās šujmašīnas darbināšanas, apstādināšanas un palīgoperāciju pedāļu (sviru) tehnisko stāvokli un pārliecināties par to drošu un pareizu darbību;
  - savienošanas kabeļu, lokano vadu, kontaktdakšas un rozetes stāvokli.
5. Ja iekārta ir bojāta, par to ziņot pasniedzējam, un pie bojātās iekārtas uzlikt informatīvu zīmi, piemēram, „NESTRĀDĀT! BOJĀTS!”.

Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

1. Darbus veikt uzmanīgi un netraucēt citus.
2. Nelikt galvu tuvu strādājošai elektriskajai šujmašīnai, lai negūtu traumu no diegu spriegotājsviras.
3. Nemest uz grīdas, nelikt kabatās salauztās adatas, pogas un citus atkritumus, bet tos nolikt speciāli tiem paredzētā vietā.
4. Uzturēt kārtībā savu darbavietu.
5. Elektriskās šujmašīnas eļļošanu, tīrīšanu, regulēšanu, adatu, diegu, materiālu uzstādīšanu vai nomaiņu veikt tikai pēc iekārtas apstādināšanas.
6. Darba laikā, kārtojot vai ievietojot materiālu, noņemt kāju no darbināšanas pedāļa.
7. Darba operāciju laikā adatas neturēt rokās, mutē vai kustīgo daļu tuvumā.
8. Ievērot ekspluatācijas pamatprasības un apkalpošanas metodes:
  - izmantot šūšanai paredzētos materiālu veidus;
  - neveikt signālpuldžu, nostiprināšanas ietaises, pārdegušo drošinātāju u.c. nomaiņu;
  - neveikt elektriskās šujmašīnas labojumus, kā arī barošanas vada, kontaktdakšas un kontaktligzdu remontu vai nomaiņu;
  - neizņemt vadības bloku.
9. Elektrisko šujmašīnu tuvumā neizmantot viegli degošus aerosolus, jo to tvaiki šujmašīnas iekšpusē iedarbojas uz elektriskajiem elementiem un var notikt ūssavienojums.
10. Saudzēt elektriskās šujmašīnas barošanas vadu, nenovietot uz tā smagus priekšmetus un neraut aiz tā, lai izvilktu kontaktdakšu no tīkla rozetes.
11. Darba laikā aizliegts:
  - bīdīt ar pirkstiem iestrēgušu detaļu;
  - strādāt ar neasām vai bojātām adatām;
  - kustināt adatu vai spolīti (kuģīti), turēt kāju uz darbināšanas sviras (pedāļa);
  - strādāt ar bojātiem darbagaldiem, iekārtām un darba instrumentiem;
  - aizkraut ejas, evakuācijas izejas un ugunsdzēsības inventāra atrašanās vietas;
  - pieskarties bojātiem un slīkti izolētiem elektriskajiem vadiem, strāvu vadošām konstrukcijām un bojātām elektroiekārtām.
12. Bojājumu gadījumā (mehāniski bojājumi, palielināta vibrācija, dzirksteļošana, dūmu vai liesmu parādīšanās, deguma smaka, slēdžu uzkaršana u.c.) pārtraukt darbu (izslēgt ierīci), ziņot pasniedzējam un brīdināt citus par radušos situāciju.

2. DARBAM AR TVAIKA GLUDINĀŠANAS IEKĀRTU

Vispārīgās prasības

1. Ar tvaika gludināšanas iekārtu drīkst strādāt persona, kurai ir veikta ievadapmācība, apmācība elektrodrošībā, ugunsdrošībā.
2. Neuzsākt darbu un ziņot pasniedzējam, ja:
  - darba apstākļi, elektroiekārtas rada draudus personiskajai vai apkārtējo cilvēku veselībai un dzīvībai;
  - tvaika gludināšanas prese vai kāda to daļa nav darba kārtībā vai ir bojāta;
  - nav izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi;
  - nav veikta apmācība par jauno darba aprīkojumu;
  - ir pamanīta dzirksteļošana, dūmi vai liesma, deguma smaka, slēdžu uzkaršana u.c.;
  - ir nepietiekams darba vietas apgaismojums;
  - ir slikta pašsajūta, nogurums.
3. Ugunsdrošības un sprādziendrošības prasības: darba vietā aizliegts rīkoties ar atklātu liesmu, dedzināt sveces un smēķēt.
4. Elektrodrošības prasības:
  - elektroiekārtu ekspluatēt saskaņā ar lietošanas instrukciju;
  - ievērot brīdinājuma uzrakstus un zīmes.
5. Aizliegts uzsākt darbu alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotoksisko vai citu apreibinošo vielu iespaidā.
6. Darbā ar tvaika gludināšanas iekārtu iespējami šādi darba vides riska faktori:
  - elektriskās strāvas iedarbība;
  - tvaika gludināšanas preses bojāumi;
  - neatbilstošs vai nepietiekams apgaismojums (minimālais apgaismojuma līmenis virs darba zonas ir 300 lx);
  - neatbilstošs mikroklimats (paaugstināta vai pazemināta gaisa temperatūra, palielināts mitrums, ventilācijas trūkums);
  - ķīmiskie faktori (ķīmisko vielu ieelpošana, gludinot ķīmiski apstrādātus audumus);
  - apdegumi, ko var radīt karsts tvaiks.
7. Strādājot ar tvaika gludināšanas iekārtu, ievērot un izmantot šādus kolektīvos aizsardzības līdzekļus:
  - drošības zīmes (piemēram, „Uzmanību – karsta virsma”, „Uzmanību – karsts tvaiks”, ugunsdzēsības aparātu atrašanās vieta u.c.);
  - vispārējo un vietējo ventilāciju;
  - vispārējo un vietējo apgaismojumu;
  - darba vietas kārtību un tīrību.

Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

1. Apskatīt un sakārtot darba vietu, nolikt vietās visu, kas nebūs nepieciešams darbā.
2. Ieslēgt vispārējo un vietējo apgaismojumu.
3. Pārbaudīt tvaika gludināšanas iekārtas tehnisko stāvokli (elektrības kabeļu stāvokli, spiediena manometru, ieslēgšanas un izslēgšanas pogu).

Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

1. Izslēgt elektriskās šujmašīnas barošanas slēdzi.
2. Izvilk barošanas vada kontaktdakšu no kontaktligzdas, turot aiz kontaktdakšas korpusa, ja elektriskā šujmašīna netiks lietota ilgāku laiku (brīvdienās).
3. Sakārtot darba vietu, novākt visus nevajadzīgos un degtspējīgos materiālus.
4. Aizejot pārbaudīt telpas, vai nav atstāta ieslēgta šujmašīna vai cita iekārta.
5. Izslēgt apgaismojumu.

Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties pārtraukt darbu un ziņot pasniedzējam, kā arī veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad izsaukt ugunsdzēsēju brigādi, zvanot uz tālruņa numuru 112 un nosaucot precīzu ugunsgrēka vietas adresi, objektā esošo cilvēku skaitu un savu vārdu, uzvārdu un tālruņa numuru.
2. Rodoties bīstamībai, kas var izraisīt nelaimes gadījumu, darbu nekavējoties pārtraukt un brīdināt citus tuvumā strādājošos.
3. Nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību vai izsaukt ātro medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru 112 un nosaucot precīzu nelaimes gadījuma vietas adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu.
4. Par darba laikā notikušo nelaimes gadījumu nekavējoties ziņot pasniedzējam un institūta direktoram.
5. Avārijas vai nelaimes gadījuma notikuma vietu saglabāt neskartu. To mainīt drīkst tikai tad, ja tas nepieciešams palīdzības sniegšanai vai ir traucēta transporta kustība.
6. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā atslēgt strāvas avotu un cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības. Ja cietušā pulss nav sataustāms, veikt mākslīgo elpināšanu un izsaukt ātro medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru 112 vai 113.

4. Ja iekārta ir bojāta, par to pasniedzējam un pie bojātās iekārtas novietot informatīvu zīmi, piemēram, „NESTRĀDĀT! BOJĀTS!”.

Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

1. Darbu veikt uzmanīgi un netraucēt citus.
2. Darīt tikai to darbu, kas ir uzdots un ietilpst pienākumos.
3. Aizliegts turpināt darbu, ja darba gaitā tiek konstatēti tvaika gludināšanas iekārtas, slēdžu, vadu un to izolācijas bojājumi.
4. Aizliegts veikt jebkurus remontdarbus vai tīrīšanu (apkopi), ja tvaika gludināšanas prese nav atslēgta no elektrotīkla.
5. Tvaika gludināšanas preses ieslēgšanai un izslēgšanai neizmantot citu cilvēku palīdzību, kā arī slēdžu (pogu) ieslēgšanai un izslēgšanai neizmantot dažādus priekšmetus.
6. Izslēgt tvaika gludināšanas iekārtu, ja:
  - pārtrūkusi strāvas padeve no tīkla;
  - tiek atstāta darba vieta;
  - ir bojāta tvaika gludināšanas prese, tās elektrosistēma u.c.;
  - noticis nelaimes gadījums (trauma).
7. Par konstatētajām nepilnībām un darba aprīkojuma bojājumiem ziņot pasniedzējam.

Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

1. Izslēgt tvaika gludināšanas iekārtu.
2. Sakārtot darba vietu un materiāls nolikt speciāli paredzētajā vietā.
3. Izslēgt apgaismojumu.

Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties pārtraukt darbu un ziņot pasniedzējam, kā arī veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad izsaukt ugunsdzēsēju brigādi, zvanot uz tālruņa numuru 112 un nosaucot precīzu ugunsgrēka vietas adresi, objektā esošo cilvēku skaitu un savu vārdu, uzvārdu un tālruņa numuru.
2. Rodoties bīstamībai, kas var izraisīt nelaimes gadījumu, darbu nekavējoties pārtraukt un brīdināt citus tuvumā strādājošos.
3. Nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību vai izsaukt ātro medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru 112 un nosaucot precīzu nelaimes gadījuma vietas adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu.
4. Par darba laikā notikušo nelaimes gadījumu nekavējoties ziņot tiešajam darbu vadītājam un darba aizsardzības speciālistam.
5. Avārijas vai nelaimes gadījuma notikuma vietu saglabāt neskartu. To mainīt drīkst tikai tad, ja tas nepieciešams palīdzības sniegšanai vai ir traucēta transporta kustība.
6. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā atslēgt strāvas avotu un cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības. Ja cietušā pulss nav sataustāms, veikt mākslīgo elpināšanu un izsaukt ātro medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru 112 vai 113.

Sagatavoja V. Slava